

Echo 32. Bijtekenen of mijn contract beëindigen??

Ruim van tevoren moet ik beslissen of ik mijn driejarig SNV-contract wil verlengen óf ga terugkeren naar Nederland. Een lastige beslissing, want na twee jaar van hard werken, begin ik duidelijk de vruchten te plukken van mijn werk in de dorpen. Maar het werken onder de tropenzon begint, hoe boeiend en zinvol ook, zo blijkt uit mijn brieven naar het thuisfront, langzaamaan zijn tol te eisen.

Uit de brief van 5-8-85:

'In ieder geval heb ik een prima beoordeling gekregen van SNV, ik bloosde ervan. Zo'n beoordeling was nodig, in verband met mijn eventuele contractverlenging. Werk je niet naar verwachting, dan zit verlenging er niet in. Maar het werk kost wel veel energie hoor, soms word ik moe van mezelf! En dan ook nog het feit dat mijn collega's (vrijwilligers én Kameroe-ners) meestal mannen zijn, waarbij je constant moet proberen om je staande te houden, want vrouwen worden maar met tegenzin als gelijke geaccepteerd, óók door die zogenaamde vooruitstrevende Nederlandse mannen. Want die vrouwvriendelijke houding leren ze hier o-zo-snel weer af!'

Zo blijkt ook uit de volgende brief van 19-8-85:

'Morgen vertrek ik richting Yaoundé voor de driemaandelijkse vergadering van SNV, waar ik als afgevaardigde uit de oost-provincie deel van uitmaak. Dat betekent 430 km heen, en evenzovele km's terug, alléén in de auto. Het zal de laatste keer zijn, ik heb inmiddels bedankt als lid, omdat alles toch wel een beetje boven mijn hoofd groeit. SNV is niet zo vrouwvriendelijk vind ik, ze houden weinig rekening met het feit dat je overal alleen voor staat. De mannelijke vrijwilligers, vaak met Nederlandse of Kameroense partner, hebben het heel wat makkelijker, hun 'prakkie' staat klaar als ze thuiskomen, of ze nemen hun vrouw of vriendin overal mee naar toe. Ik kan in Yaoundé bv. moeilijk alleen in een restaurant gaan eten, ik word nl. regelmatig lastiggevallend, als 'loslopende' vrouw. Met die dingen houdt SNV toch maar weinig rekening, je 'moet gewoon niet zeuren'. Het gevolg is wel, dat ik me nog nooit zo mondig heb gedragen als hier, ik laat me niet meer onder tafel kletsen, door niemand niet, maar dat kost wel een hoop energie hoor.

Met de pick-up op weg naar de slager, tijdens de cursus

Gelukkig ben ik over mijn werk wel tevreden. Mijn voorstel om op departementaal niveau te gaan werken, wordt in 1986 ingevoerd. Dat houdt in, dat we het personeel van de gezondheidscentra van de overheid, in de buurt van 'onze' dorpen, gaan begeleiden om ons werk in die dorpen over te nemen. Op die manier is er een goede kans dat we het werk ooit eens kunnen

overdragen. Zo'n verandering is wel weer spannend, en het is een succesje voor mij dat dit voorstel is aangenomen.'

Na lang wikken en wegen besluit ik uiteindelijk om een jaar bij te tekenen, want het is fijn om te gaan 'oogsten', ook al gaat dat met de nodige problemen gepaard.

Uit de brief van 12-5-86:

'Op het moment ben ik druk bezig om de bijscholing voor de dorpsgezondheidswerkers te organiseren. Ik doorkruis het

hele departement (ongeveer $\frac{3}{4}$ van de oppervlakte van Nederland) om iedereen op te trommelen. Deze cursus duurt 10 dagen, die we in een dorp, op flinke afstand van Batouri, gaan organiseren. Dat wordt dus 10 dagen logeren in een dorp, zonder water en elektra, maar wel heel leuk om te doen. Zo'n 50 man doen er mee, ik ben waarschijnlijk de enige vrouw, dat zal me wat worden! Vrouwen hier in de dorpen kunnen meestal niet lezen of schrijven dus komen ze helaas niet in aanmerking voor een opleiding waar ze mensen moeten gaan behandelen. Ze zouden de verkeerde pillen kunnen geven als ze het etiket van een medicijn niet kunnen lezen...'

Na afloop schrijf ik er het volgende over:

'Zojuist is de bijscholing van de dorpsgezondheidswerkers achter de rug, ik heb 10 dagen achtereenvolgend in een dorp doorgebracht. De scholing was een succes, maar ik ben er zelf erg ontevreden over. Al het werk kwam op mijn schouders neer, ik was de enige (blanke) vrouw tussen 40 mannen en hoe ik me ook uitsloofde om het hen naar de zin te maken, ze deden dagenlang niets anders dan klagen over in mijn ogen kleine dingen: over het eten, dat net

een tikkeltje anders was klaargemaakt dan door hun eigen vrouw; over de lessen die zo lang duurden; en zo lang weg uit hun dorp zonder hun vrouw, dat waren ze niet gewend. Het was een ware hersenspoeling voor me, en tot op heden snap ik er niets van. De volgende keer zullen we de taken toch anders moeten verdelen: Ik was

Alle docenten voor de cursus bijeen ...

... en de cursisten met de sous-prefect van Batouri, in het prachtige oerwoudorp

Met de vrouwen bij het kookvuur in de keuken, altijd gezellig

tegelijkertijd chauffeur, hoofd van de keuken, bevoorradener van alle voedsel en materialen, en ik gaf ook nog les.

Tussen alle bedrijven door, was ik vaak in de keuken te vinden, bij de dorpsvrouwen die voor de maaltijden zorgden. Daar was het zoals altijd heel gezellig en werd ik met open armen ontvangen. Zelfs de arts (hij gaf ook les), zei dat 'vrouwen in de keuken thuishoorden'.

Ik heb er lang mijn hoofd over gebroken, maar feit is, dat de man in de Kameroense samenleving duidelijk op een voetstuk staat, en hij wenst daar niet van af te dalen. Het is lastig voor hen dat ik, een (blanke) vrouw, meebeslis over zaken, die buiten het traditionele domein van de vrouw vallen, zoals het huishouden, en de zorg voor de kinderen.

De baby's, prachtig opgedoft voor het consultatiebureau én voor de foto

Dat was niet per sé negatief bedoeld. Dat werd ook nog eens bevestigd toen ik ooit, na terugkeer uit Yaoundé, bij een politiecontrolepost werd aangehouden. De heren waren wel in voor een praatje en wat vertier daar *in the middle of nowhere*, dus ze waren niet van plan om mij snel te laten doorrijden. Totdat één van hen een pak luiers op de achterbank zag liggen. 'Ahh, u heeft een bébé?'. 'Ja', antwoordde ik, in het geheel niet naar waarheid. 'En ik wil heel graag snel naar haar toe, ze is in Batouri'. Direct ging de slagboom open en ze wensten mij nog een goede reis. De luiers waren bestemd voor Marlies, het dochttertje van Jan en Wilma. Gekocht in Yaoundé, want die waren in de hele oost-provincie niet te krijgen.

Een week na genoemde cursus, zijn de vroedvrouwen aan de beurt voor hun opleiding:

'Gisteren ook weer een lange rit gemaakt (460 km) om de traditionele vroedvrouwen naar het dorp te brengen waar ze de opleiding krijgen. Een belachelijke zaak om dat zó ver weg te organiseren. Er was veel geld voor beschikbaar gesteld, hetgeen de hoge heren voor het grootste gedeelte wel zullen opstrijken. Bij zo iets denk ik wel eens dat alle SNV-ers zich maar terug moeten trekken, dan zoeken ze het zelf maar een poosje uit... Maar ja, daar is dan de 'kleine man en vrouw' weer de dupe van. Een eeuwig dilemma'.

Ook door anderen wordt er trouwens gewerkt aan de gezondheid van dorpsbewoners, zo blijkt uit de brief van 27-6-86:

'Binnenkort gaan we in een dorp alle loslopende beesten zoals varkens, geiten en schapen oppakken. De burgemeester van Batouri heeft een vrachtwagen ter beschikking gesteld en een vangnet. Die dieren veroorzaken allerlei ziekten en de mensen willen geen hekken maken om ze achter te zetten. Ze zullen, als het aan de burgemeester ligt, in de stad bij opbod worden verkocht, óf de eigenaar kan, na het betalen van een boete, zijn dieren weer ophalen. Het geld vloeit dan in de gemeentekas, dat is voor de burgemeester een aantrekkelijk zaakje. Ik ben heel benieuwd hoe dat zal uitpakken. (Deze actie is overigens nooit uitgevoerd). Verder gaat het wel goed met me, ik zie alleen nog wel erg bleek na een malaria-aanval. Ik ben eigenlijk hard aan vakantie toe, nog twee maanden en het is zover. Ik wil dan vooral uitrusten, maar ik weet niet of dat er van komt. Ik wil mensen in het hele land opzoeken en

Overal loslopend vee, het 'familiekapitaal'

me in Nederland eens informeren over woon- en werkgelegenheid na terugkeer in maart volgend jaar, wat vliegt de tijd! Ik ben zoveel mogelijk aan het sparen, al is dat niet zo makkelijk, het geld moet hier nl. rollen...

Ik zie er trouwens best wel tegenop om me weer in Nederland te vestigen, maar ja, we zullen wel zien.

Werken als wijkverpleegkundige staat bv. niet op mijn verlanglijstje!'

Maar wat dan wel? Het was moeilijk om, wonend en werkend in Batouri, mij een voorstelling te maken van hoe het zou zijn om weer definitief voet op Nederlandse bodem te zetten. Achteraf bleek de cultuurschock na terugkeer in Nederland vele malen groter en vooral langduriger dan die na aankomst in Kameroen, vier jaar eerder.

Ik had er veel achtergelaten: mijn uitdagende werk, mijn huis, mijn collega's en vrienden. Met een koffer vol afgedragen kleding en een moe hoofd vol unieke levenservaring stond ik begin maart 1987 op Schiphol.

Binnen een week kreeg ik al de vraag of ik nog niet aan het werk was, alsof ik op vakantie was geweest!

In de winkels sloeg de keuzestress toe bij zoveel overdaad en de, in mijn ogen, luxe en overbodige producten. De vele soorten wc-papier waren verbijsterend, om maar niet te spreken van de meterslange schappen met honden- en kattenvoer in de supermarkt.

En niemand had tijd, want het leven in Nederland was natuurlijk ook gewoon doorgegaan zonder mij. Een spontaan bezoekje zoals ik dat in Batouri gewend was, dat was er niet bij, want iedereen was druk.

In de rij bij de bakker trof ik de schoonmoeder van mijn zusje. Zoals ik in Kameroen jarenlang bij iedere ontmoeting gewend was, stak ik spontaan mijn hand uit ter begroeting. Ze keek mij verwonderd aan, en zelf schrok ik er bijna van.

Wat een andere wereld!

Ria Verbeek
© Terug naar Batouri
Juni 2021

Met de hond op de veranda, enkele maanden vóór vertrek

Aankomst op Schiphol, waar ik werd begroet door een heus welkomstcomité